

УДК: 338.48(497.777)”1982/2023” 338.48(497.735)”1982/2023”

ТУРИСТИЧКИ ПАРАЛЕЛИ: КРУШЕВО-БЕРОВО

Никола В. Димитров¹

¹Д-р. редовен професор, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, nikola.dimitrov@ugd.edu.mk

Апстракт

Трудот е оригинален во кој се истражуваат туристички паралели или споредби меѓу два слични но и различни македонски градови. Изнесени се најважните туристички паралели на два мали града Крушево и Берово, кои децении практикуваат туризам. Иако градови се наоѓаат на спротивни страни од државата, сепак имаат сличности кои ги поврзува, но и уникатни специфики. Во анализите изнесени се повеќе карактеристики својствени за нивниот туризам. Прво се анализираат главните туристички мотивски фактори. Посебно се задржуваме на атрактивните мотиви: природно - географски (релјеф - планини, клима, хидрографија, вегетација и др.) и антропогено - географски (историја, етнографија, традиција, архитектура, културно наследство, цркви, манастири, музеи, манифестации и др.), со кои располагаат градовите и истоимените општини. Потоа се анализираат рецептивните мотивски вредности (сместувачки капацитети - хотели, вили, апартмани, одморалишта, спа ресорт, угостителски објекти - ресторани, кафеани, пицери и други објекти), па комуникативните мотивски вредности (сообраќајна комуникација - патна мрежа и другите комуникативни мотиви, ски центар и атракции - палаглајдерство). Втор сегмент во анализата се туристичките движења од подолг временски период (туристи, ноќевања и нивното учество на регионално и национално ново). На крајот завршуваме со заклучни согледувања и препораки. Во трудот се користи обемна литература и други извори.

Клучни зборови: Крушево, Берово, туризам, уникатна атрактивност

ВОВЕД

Крушево и Берово се два града во Македонија. Крушево се наоѓа во западниот дел од државата а Берово во крајниот источен дел. Двата града имаат свои специфичности но и сличности. Анализата опфаќа поголем простор, сепак ќе бидат изнесени само општите карактеристики на туризмот. Од општите согледувања извлекуваме посебни и поединечни туристички паралели со истакнување на нивните сличности, разлики и специфики на релација Крушево - Берово.

МАТЕРИЈАЛИ И МЕТОДИ

За оформување на трудот користиме податоци од повеќе публикувани и статистички материјали. За Крушево и Берово има обемна литература (монографии, научни и стручни трудови, стратегии, брошури итн. Од научно истражувачки аспект користиме следни методи: индуктивно - дедуктивна метода, компаративна метода, метода на анализа и синтеза и статистичка метода.

РЕЗУЛТАТИ

1. Туристички паралели на атрактивните мотивски фактори

Атрактивноста на туристичките ресурси е еден од најважните елементи во формирање и насочување на туристичките движења. Просторот на двата града и општините Крушево и Берово располагаат со разновидни атрактивни природни и антропогени мотивски фактори кои се главен повод за туристичка посета.

Бидејќи станува збор за бројни фактори сублимирано во табеларни прегледи ќе ги измесиме само најважните.

Табела 1. Атрактивни природно - географски, релјефни мотиви

АТРАКТИВНИ ПРИРОДНО - ГЕОГРАФСКИ МОТИВСКИ ФАКТОРИ	
Важни релјефни - геоморфолошки мотивски фактори	
КРУШЕВО, 1220 мнв	БЕРОВО, 846 мнв
Бушева планина е средно висока со 10 врвови над 1500 мнв. Највисок врв Стара Мусица или Мусица 1788 мнв, други највидни врвови: Козјак 1762 мнв, Вршник 1595 мнв, Блато 1592 мнв, Мечкин Камен 1454 мнв, Кула 1437 мнв, Плоча 1293 мнв и др. Планината зафаќа површина од 325 км ² . Бушева планина е стара грамадна планина составена од кристалести шкрилци и гранитни масиви.	Малешевски планини се средно високи планини. Највисок Врв Ченгино Кале 1748 м и врв Џама Тепе 1801 мнв. Должината на главното било изнесува 32 км, а површината на планината изнесува 318 км ² . Геолошкиот состав е претставен со стари палеозојски карпи, кристалести шкрилци а пониските делови и со неогени наноси. Билата се голи, а планските страни се покриени со букова и дабова шума. Мелови - Паркач се интересни геоморфолошки форми застапени во Малешевијата. Се одликуваат со карактеристичен амфитеатрален изглед кој се стеснува кон подножјето, што наликуваат на пресечена инка. Изградни се од хоризонтални слоеви од неотпорни седиментни карпи (песоци, песочници, глини). Затоа и боите на страните до меловите варираат од сивкаста, жолтеникава, црвеникава до кафеава. Страните се интересни и по длабоките бразди, долчиња, ендеци, па дури и земјени пирамиди.

Извор: Национална географија за втора година реформирано гимназиско образование, Скопје, 2001; Драган Колчаковски, (2022) Физичка географија на Македонија, Скопје; (стр. 377); Биодиверзитетот на малешевски планини, 2013 г., стр. 13, 17

Од релјефните - геоморфолошки мотивски фактори доминираат планините: Бушева за Крушево и Малешевски планини за Берово. Двете планини се пространи и се доволен мотив за туристичка и рекреативна посета и престој.

Табела 2. Атрактивни природно - географски, климатски мотиви

АТРАКТИВНИ ПРИРОДНО - ГЕОГРАФСКИ МОТИВСКИ ФАКТОРИ								
Важни климатски мотивски фактори								
Име на станица	Надморска височина во метри	Година	Средно месечни температури во С°			Средно годишни температури во С°	Средно годишна количина на врнежи во мм/м ²	
			VII	VIII	I			
КРУШЕВО	1230	2013	17,9	17,9	-1,4	8,4	799,0	
		1950/80	17,9	17,9	-1,6	8,2	815,1	
БЕРОВО	824	2013	15,1	17,5	-1,5	8,6	599,0	
		1950/80	18,3	17,9	-1,2	8,7	647,2	
Име на станица	Апсолутна максимална температура во С°	Број на летни денови	Сончеви часови	Просечна облачност во денови	Апсолутни минимални температури во С°	Број на мразни денови	Максимална височина на снежна покривка во см	Должина на снежни денови
КРУШЕВО	35,2	18	2109	5,3	-21,7	95	135	99
БЕРОВО	36,2	60	2347	5,3	-31,5	204	61	70

Извор: Ангел Лазаревски (1993): Климата во Македонија, Скопје, стр. 282, (стр. 200-205 и 248-252); Управа за хидрометеоролошки работи, Статистички годишник на Република Македонија, 2013, стр. 26; Михајло Зиков (1997): Влијанието на Средоземното Море врз климата во Република Македонија, стр. 219; Никола В. Димитров и Цане Котески (2015): Туристичка географија, УГД, Штип, стр. 329 (стр. 260); Драган Колчаковски (2022) Физичка географија на Македонија, Скопје, (стр. 173-175 и 180)

Во Беровската котлина е ретка појавата на магла. Росата е честа појава, сланата е со помала зачестеност. Ветровите се јавуваат од сите 8 светски страни. Беровска Котлина според климатско - вегетациски карактеристики спаѓа во топло континентално (од 600 до 900 мнв), а планинскиот дел спаѓа во ладно континентално (од 900 до 1100 мнв) подрачје. (Зиков, М., 1997).

Подрачјето на Крушево е доста ветровито, без магла и спарина. Подрачјето на Крушево според климатско - вегетациски карактеристики спаѓа во подгорско континентално - планинско подрачје (1100-1300) (Зиков, М., 1997)

Генерално двете подрачја имаат пријатни климатски услови за престој и посета во текот на целата година. Во зима погорни терени за зимски спортови - скијање, санкање и одмор (Крушево, ски центар „Станич“) и патеки за скијање и санкање со ски лифт (Берово - туристички комплекс „Малешево“), а во лето за одмор и рекреација и тоа прилагодувајќи се на потребите и желбите на гостите. Двете места имаат карактеристики на планинска воздушна бања - климатско лечење и езерско летување (Крушевско Езеро и Беровско Езеро).

Табела 3. Атрактивни природно - географски, хидрографски мотиви

АТРАКТИВНИ ПРИРОДНО - ГЕОГРАФСКИ МОТИВСКИ ФАКТОРИ	
Град/ Општина	Важни хидрографски мотивски фактори
Крушево	<u>Крушевско Езеро</u> или Габелово Езеро, понекогаш нарекувано и Гумење е мала вештачка акумулација во непосредна близина на Крушево. Од езерото истекува Крушевско - норовска река. Езерото има богат рибен фонд (крап, караш, клен, охридска и калифорниска пастрмка, црвеноперка, плашица, толстолобик и др. Околу езерото е изградена и пешачка патека, а во непосредна близина на спортски парк со фудбалско игралиште и други содржини за спорт и рекреација.
Берово	<u>Ратевска Река</u> , извор на 1550 мнв, вкупен пат 757 м. и просечен пад од 31,1‰, должина од 2,4 км, вкупна сливна површина од 138 км ² . Љутачка Река и Ж тачка Река се спојуваат и го образуваат почетокот на Брегалница. Река Брегалница тече низ градот Берово. Помеѓу општина Пехчево и Берово, во изворишниот дел на Брегалница,, помеѓу планините Влаина на север и Малешевски планини на југ се наоѓаат т.н. <u>Пехчевски водопади</u> на број 7 водопади. Од кои само два се на реката Брегалница а другите 5 се наоѓаат на нејзините притоки Црн Дол, Ж тачка, Љутачка Река и Спиковски Андак или Река. Водопадите се со височина од 5 до 14 метри. Црндолски висок 5 м., Скокото висок 7 метри, Спиковски водопад 8 метри, Љутачки водопад висок 10 метри и Ж тачки водопад висок 14 метри. На Ченгино Кале (или Калето) со височина 1752 мнв., граничната линија поминува преку две мали <u>планински природни периодични езерца</u> . Двете мали езерца Ченгини езерца или „Орлови Очи“ се тресетишта, на надморска височина од 1670 и 1750 метри и речиси на самата граница со Бугарија. Поголемото езерце до врвот, е долго 38 м, широко 10 м., со најголема длабочина од 0,8 м. Должина на бреговата линија изнесува 88 м., а езерската површина за време на максимално ниво достигнува 300м ² . Помалото езерце е 1км северно и има речиси кружна форма со пречник од 17 метри. Должината на бреговата линија му изнесува 59 метри, а најголемата длабочина е околу 0,5 м. Двете езерца со вода се хранат исклучиво од атмосферските врнежи и од топење на снегот. Езерата опстојуваат од април до септември. <u>Ратевско или Беровско Езеро</u> , е вештачка акумулација со почеток на градба во 1969 а изградено во 1971 година. Браната е висока 46 метри, со должина на круната од 200 метри. Самото езеро е долго 2,3 км, широка 0,25 км. Вкупната должина на бреговата линија околу езерото изнесува 8,3 км, а површината е 0,75 м ² , акумулирана вода во акумулацијата изнесува 9 милиони м ³ .

	Најголемата длабочина на езерото е околу 42 метри. Туристички активности во и околу езерото се: капење, риболов и рекреативни излети. Односно езерото овозможува спортски риболов, на крајбрежјето има ресторан, туристички бунгалови, детско одморалиште, голем број вили за изнајмување, прекрасни терени за излет, рекреација и спортови.

Извор: Илија Петрушевски, Благоја Маркоски (2014) Реките во Република Македонија, Геомап, Скопје, стр. 60 (стр.81); Драган Василевски (1995): Класификација на езерата во Република Македонија, според начинот на постанок на езерскиот басен, Географски разгледи, Кинга 30, Институт за географија, Скопје. Драган Колчаковски (2022) Физичка географија на Македонија, Скопје, (стр. 173-175 и 180)

Важни хидрографски објекти се двете вештачки езера (Крушевско и Беровско) кои привлекуваат посетители во текот на цела година. Во Берово, односно на Малешевски планини и Влаина има мали водопади и планински периодични езерца како додатна атрактивност на локалната хидрографија и привлекува туристи - планинари, велосипедисти и сл.

Табела 4. Атрактивни природно - географски, биогеографски мотиви

АТРАКТИВНИ ПРИРОДНО - ГЕОГРАФСКИ МОТИВСКИ ФАКТОРИ	
Важни биогеографски мотивски фактори	
КРУШЕВО, 1220 мнв	БЕРОВО, 846 мнв
Бушева планина е доста пошумена со листопадни - букови и дабови шуми а на места и со иглолисни видови дрвја (бор и елка). Особено богати со шума се локалитетот околу Мечкин Камен, одморалиштето „Шула Мина“, околу хотелот „Монтана“ и други места. Територијата на општината располага и со значителен фонд парк шума од 100 хектари, меѓу кои особена знаменитост претставува познатата букова Крушевска Корија која е стара над 300 години. Пријатен, престојот на туристите ги прави бројните излетнички места во околината на градот. Од животински свет се среќава крупен и ситен дивеч.	Во Малешевски планини се застапени букова и дабова шума, црн бор, габер, јасен, разновидни тревни растителни заедници, цветни ливади, а од фауна се среќава разновидни водоземци, влекачи, инсекти, птици, цицачи. Мурите се локалитет на заштитено подрачје што се состои од мешана ела, бука, бел бор и смрча. Зазема површина од 62,5 ха.

Извор: Митко Панов (1976) Географија на СР Македонија, Скопје; Александар Стојмилов (2003) Физичка географија на Р. Македонија, ПМФ, Скопје; Никола В. Димитров (2021) Планински туризам, УГД, Штип; Биодиверзитетот на Малешевски Планини, Штип, 2013, стр. 18 и 23, 26, 29, (стр.139) ; <https://berovoadventure.com/category/berovo-maleseviija/prirodni-znamenitosti/>

Од прегледот се гледа дека растителниот и животинскиот свет доминира во планинскиот предел на Бушева Планина (Крушево) и Малешевски Планини (Берово) во кои има разновидна вегетација, ситен и крупен дивеч.

Табела 5. Атрактивни антропогени мотивски фактори, постанок на населбата, население и важни историски наставни

АТРАКТИВНИ АНТРОПОГЕНИ МОТИВСКИ ФАКТОРИ	
Важни антропогени или антропо - географски мотивски фактори	
КРУШЕВО	БЕРОВО
Во историските извори Крушево за првпат се споменува во 1467 година. Крушево, како градска населба била создадена во крајот на 18 и почетокот на 19 ти век, особено по доселувањето на Власите од Москополе и други населби од Албанија. Во 1883 година Крушево се споменува како занаетчиски и трговски град со околу 12.000 жители. Крушево во 1900 година имало 9.350 жители. По Илинденското востание градот популациски значително се намалува. Во 1948 г.	Во историските извори Берово за првпат се споменува во 1621/22 година. Во 1900 година Берово имало 2940 жители. Во 1948 година има 3.619 жители, во 1981 г. 6.070 жители, во 1994 година 6.752 ж., во 2002 година 7.002 жители и во 2021 година има 5.850 жители. Градот Берово 5.850 жители претставува и административен центар на истоимената општина. Општина Берово зафаќа површина од 598 км ² со 10.890

има 3.570 ж., во 1981 г. 5.211 ж., во 1994 г., 5.507 жители, во 2002 г., 5.330 жители, во 2021 г., 4.104 жители. Крушево претставува и административен центар на истоимената општина. Општина Крушево зафаќа површина од 190 км² со има 8.385 жители (2021 г.) распоредени во 19 населби од кои 18 се рурални населби.

Важен историски настан за Крушево е Илинденското востание и Крушевската република во 1903 година. Значајна историска личност од Крушево е Никола Карев, претседател на Крушевската република.

Извор: Македонска енциклопедија, книга 1 и 2, (2009) МАНУ, Скопје, (стр. 1671) http://macedonia.kroraina.com/mak_enc/encyclopaedia_macedonica_1.pdf, стр. 147, 233, 677, 766, 767, 768, 777, 778; http://macedonia.kroraina.com/mak_enc/encyclopaedia_macedonica_2.pdf стр. 903, 904, 1182, 1183, 1248.

Од прегледот се гледа дека двата града имаат што да им понудат на гостите. Сепак, Крушево, поради поголемата историска важност и подобрата промоција на туристите им нуди повеќе содржини.

Табела 6. Атрактивни антропогени мотивски фактори, културни споменици и манифестации
АТРАКТИВНИ АНТРОПОГЕНИ МОТИВСКИ ФАКТОРИ

Важни антропогени или антропо - географски мотивски фактори	
КРУШЕВО	БЕРОВО
<u>Културни споменици и традиции</u> Цркви: Свети Никола, 1832 година, црква Успение на Пресвета Богородица, 1867 г., црква Св. Троица, 1881 г., црква Св. Јован Крстител, 1904 година. Манастир Св. Рождество Христово - Св. Спас, 1826 година, манастир Свети Василије 1995 година и манастир - манастирски комплекс Св. Преображение. Во 2010 година е изграден Крушевски крст сместен е на врвот Вршник 1595 м.н.в., на Бушева Планина над манастирот Св. Преображение. Околу крстот се наоѓа уреден простор, каде на долното плато е поставено големо знаме на Македонија. Крстот е висок 33 метри и широк 23,5 м. Тежи 24 тони, додека основата му зафаќа 2,5 м² Музеј на Илинденското востание и Крушевската република, отворен во 1953 година, Галерија на Никола Мартиновски (1968 г.), Музеј на НОБ, 1988 г., Музеј „Леарница“, отворен 2003 година, Спомен куќа на Тодор Проески (2011). Повеќе споменици - Споменик на националната борба и Илинденското востание „Македониум“, 1974 г., Споменик на Мечкин Камен, 1983 г. од поголемиот број други споменици, ги вбројуваме споменикот на Никола Карев, Питу Гули и Веле Марков, Споменикот на боиштето на месноста „Слива“. Нов споменик е локалитетот Крушевски Крст.	<u>Културни споменици и традиции</u> Беровски манастир Св. Архангел Михаил, 1815/1818 г., женски манастир со монашки живот од 1848 година до денес. Беровски машки манастир Св. Успение на Пресвета Богородица, од 2002 година. Други цркви: Рождество на Пресвета Богородица 1912/1922 г., Свети Тодор, Св. Ѓорѓи. Црква Св. Гаврил Лесновски и Црква Св. Петка во туристичката населба Абланица. Музеј на град Берово. Посебна музејска поставка за Разловечко востание 1876 година, како и поставки за важни историски личности од Берово: Дедо Иљо Малешевски, Димитар Поп Георгиев Беровски и Никола Петров Русински. Дом на култура „Димитар Беровски“, Спомен дом за Разловечкото востание во село Разловци (општина Делчево на граница со општина Берово), изграден во 1981 година. Денес домот е во руинирана состојба, започната е реконструкција. <u>Манифестации и други настани:</u> Владимировски илинденски средби во село Владимирово на 2ри Август; Етно Плоштад Фестивал во Берово се одржува на 28 август. Прослава на Велигден, избор на најубаво декорирано јајце и избор на најцврсто Велигденско јајце. Прославата е на Плоштад „Димитар Беровски“.

Архитектура - староградска архитектура, позната како крушевска куќа е симбиоза на влашката (епирска) и мијачката (галичка) архитектура, со два и три ката, со високи дивани, еркери балкони, повеќе простории, мансарди и долапи. Стари чаршии: со десетина занаети во Крушево (дрводелци - изработка на буриња, налани; Свонари, Метлари, изработка на сувенири и др.) <u>Манифестации и други настани:</u> Главна Манифестација „10 дена Крушевска Република“, други се „Етно град Крушево“, „Вени н Крушево“ - Авантуристички фестивал на отворено (кампување, тандем палаглајдерство, планински велосипедизам или крос кантри велосипедска трка, планинарска тура, кајак на вода, трчање - улична трка, детска тура, адреналински парк, јога, дегустација на храна, музејска тура и др.). Во текот на годината се одржуваат спортски натпревари во: скијање, палаглајдерство, планински велосипедизам, трчање и др. Традиционален крушевски локум, крушевски целувки, крушевска пита, селско месо, домашни колбаси и други специјалитети.	Карневал „Ратевски бумбари“ во село Ратеве на 20 јануари - Св. Јован Крстител. „Трујчинденски русински средби“ со зурли и тапани на празникот Св. Тројца во село Русиново. Локалитет Петлец, врв Петлец, во близина на село Русиново, на 23.12.1906 година згасна живото на Дамјан Груев. Секоја година се организира традиционален март „По врвиците на војводите од с. Русиново до врвот Петлец“. Берово и Малешевијата е традиционален произведувач на еко храна. Мед (планински и ливадски), ореви, бадеми, лешници, слатко (шумски јаготки, смоква, малинки, капинки, сокови и друго. Беровско сирење, кашкавал и сл.

Извор: Јелена Павловска, Наташа Никифоровиќ и Огнен Коцевски (2011). Валентина Божиновска (уред.). *Карта на верски објекти во Македонија*. Менора - Скопје: Комисија за односи во верските заедници и религиозните групи.; https://mk.wikipedia.org/wiki/Крушевски_крст ; <https://krusevo.mk/mk/explore> ; <https://krusevo.mk/mk/explore/manastir-sveto-preobrazenie> ; <http://www.mpc.org.mk/mpc/se/berovom.asp> ; <https://krusevo.gov.mk/> ; <https://berovo.gov.mk/>

Од прегледот се гледа дека двата града имаат повеќе културно историски споменици и негуваат традиции преку манифестации и други настани кои привлекуваат туристи во текот на годината.

2. Туристички паралели на рецептивните мотивски фактори

Табела 7. Рецептивни мотивски фактори

РЕЦЕПТИВНИ МОТИВСКИ ФАКТОРИ	
Сместувачки капацитети	
	Во Крушево крајот на 19ти век имало 9 анови. Први рецептивни капацитети се изградени во 1926 година, детско одморалиште „Шула Мина“ со 6 пансиони и 200 кревети. Прв хотел е „Кошку“ изграден пред втората светска војна. Во триесеттите години имало и повеќе куќи кои примале гости - туристи. Крушево во тој период било третирано како климатско планинско место. По втората светска војна, во 1947 година е изграден хотел „Илинден“, од Ц категорија, со 160 легла (50 соби), еден ресторан со 200 седишта, една тераса со 450 седишта. По неколку децении хотелот располага со сопствена жичарница и спортски ски терени. Во 1949 година е изграден хотел „Панорама“, од Б категорија, со 60 легла, а се наоѓа во сопственост на „Технометал – Вардар“ од Скопје. Треба да ги споменеме и одморалиштето на МВР, како и мотелот „Корија“ во блиското село Пуста Река. Вкупниот капацитет на леглата, вклучувајќи ги оние во приватните домаќинства, изнесува близу 2000. Со изграденото вештачко езеро во непосредна близина на градот Крушево дава можност за високо планинско воздушно и езерско летување, а погодните терени за зимски

К Р У Ш Е В О	спортови и за зимски одмор. Во 1972 година регистрирани се 4300 посетители кои регистрирале 15.000 ноќевања. Во 1974 година во функција е трет хотел „Монтана“, кој е најголем и најубав хотел. Се наоѓа на надморска височина од 1300 метри. Хотелот има 2 ресторана со околу 600 седишта, располага со 200 легла, со друга инфраструктура карактеристична за хотелите од Б висока категорија. Подоцна со реновирањето е современ хотел со 4*, со 77 соби, (39 двокреветни, 16 трикреветни, 13 четирикреветни, 5 луксузни студија, 4 економик соби) и вкупно 70 легла. „Панорама“ Хотел и Спа „Панорама“ е обновен и денес е со 4*, располага со капацитет од 26 соби и апартмани (18 двокреветни, 2 трикреветни и 6 апартмани) со вкупно 62 легла. Од скоро време започна со изградба и на мал Ски Центар „Панорама“. Вили и апартмани: Вила „Гора“, Вила „Ла Кола“, „Каса Ла Кола“, „Винце апартмани“, Вила „Тоше Д“, „Етно вила“, Вила „Себастијан“, Апартмани „Ла Штабе“, Апартман „Јане“, „Он топ апартмани“, Вила „Марија“ и други. <u>Вкупно Крушво располага со над 20 сместувачки објекти и над 1000 легла.</u>
Б Е Р О В О	Во Берово при крајот на 19 век регистриран е еден ан. Пред втората светска војна во летниот период во Берово престојувале особено болни лица што имале потреба од климатско лечење. Сместени биле во неколку куќи кои имале можност за примање на гости. Во Берово во тој период имало и неколку кафеани, а од 1968 година и мотел „Пролет“. Во 1976 година во Берово започна со работа и првиот хотел „Македонија“ кој располагал со 72 легла (активно работел до 2003 година) Туристички рекреативен комплекс „Малешево“ – Берово е основан во 1980/82 година и се наоѓа на брегот на Беровското Езеро, во пазувите на живописните Малешевски Планини. Центарот е оддалечен 5 км од Берово. Располагал со 60 легла во бунгалови и 240 легла во детското одморалиште (работел до 2001 година). Во 1991 година е отворени и хотел „Берово“ во чиј состав влегуваат детското одморалиште „Младост“ (со 150 легла по 6 кревети во соба) и Одморалиштето на просветните работници (57 легла со 19 соби, по 3 кревети во соба). Комплексот располага и со патеки за скијање и санкање со ски-лифт. Други сместувачки капацитети биле: мотел Ловен дом „Берово“ (ЈП „Македонски шуми“ – Скопје, подружница ШС „Малешево“ – Берово) се наоѓа во месноста „Југовец“, во непосредна близина на градот од една и прекрасните шумски предели од друга страна. Ловниот Дом е основан во 1996 година, е од висока Б категорија, има 4 соби со 8 лежаи, еден ресторан со 110 седишта и летна бавча со 350 седишта, тениско игралиште, а гостите можат да ги користат и градските спортски терени. Се нудат разни специјалитети, национални јадења и во секое време риба – пастрмка од сопствен рибник. Денес во <u>Берово</u> иако мало гратче ги има следните приватни сместувачки капацитети 28, со околу 300 легла, и тоа: хотелски комплекс „Манастир“ 3* (основан во 2004 г.), со три хотелски крила, СПА содржини (37 соби, од кои 8 апартмани, со вкупно капацитет од 90 легла, ресторан со 100 седишта и мала сала со 20 седишта две летни тераси и други содржини); Хотел „Вип“ Берово (основан во 2010 г.), Куќа „Токи“, Куќа „Центар Мајоре“, Куќа „Малеш“, „Стара Куќа“, Куќа „Бранко“, Ристово Меанче 2“, „Негревска Куќа“, Соби „Пензионер“, Соби „Лаката“. Куќа „Роза“ (6 легла), Соби „Ливе БС“ (10), Стара Малешевска куќа „МРС“ (18), куќа „Поли“ (8), Апартман „Билјана“ (7), Вила „Керпицик“ (12), Апартман „Маја“ (5), Апартман „Аника“ (6), Апартман „Лилјана“ (7), АНИ“ апартмани (7 соби и 15 легла), куќа „Родна“ (8), куќа „МИА“ (6), Апартмани „Сандра“ (10), Вила „Савако“ (11), Вила „Тоскова ливада“ (13), куќа „Твинс“ (20) и Вила „Надинаки“ (10). Приватни сместувачки капацитети - категоризирани <u>покрај Беровско Езеро</u>, вкупно 27 објекти со над 400 легла. Туристички комплекс хотел „Аурора Ресорт и Спа 5*“ се наоѓа на 1100 м.н.в. со капацитет од 31 соба со 120 легла (2011 г.). Вила „Чиплакова колиба“ (6 легла), Вила „Лина 1“ (8), Вила „Лина 2 и 3“ (18), Вила „Марија“ (8), Мотел „Бистра“ (9 соби со 18 легла), Ранч „Фета“ (7), Вила „Вакане“ (10), Вила „Чичак“ (10), Вила

„Клепало“ на 1200 мнв (20), Вила „Клепало 1“ (20), Вила „Зора“ (18), Вила „Иван“ (8), Вила „Илинден“ (10), Вила „Санде Шумаро“ (6), Вила „Керпицик“, Вила „Трнковски“, Вила „Голем Одмор“, Викенд куќа „Виолета“, Апартаменти „Природа“ (со 4 соби и 18 легла), Хотел „ВИП“ 3* (30), Вила „Фидански“ (15), Вила „Алекс“ (6), Вила „Нешо“ (8), Вила „Дамјан“ (8) и Вила „Лејк Палас“ (18), Апартамент Хестиа (4 соби), Life BS Accommodation (5 соби), Негрев куќа (8 соби), Чодосова Колиба.

Надвор од Берово и Беровското Езеро, односно на територијата на Општина Берово постојат две туристички локации. Едната туристичка населба е „Абланица“, која се наоѓа на 2 км од градот. Во туристичката населба „Абланица“ има околу 130 викенд куќи, од кои 5 се категоризирани како вили за сместување туристи со вкупно 50 легла, и тоа: Вила „Абланичка долина“, Ловечка куќа „Фути“ (4), Вила „Љуба“, Вила „Срна“ (6) и Вила „Јока“, Вила „Ринго“. Вкупно Берово и Беровско располага со 50 сместувачки објекти со над 750 легла.

Друга туристичка населба е „Суви Лаки“, основана во 1978 година со околу 450 викенд куќи. Како нов туристички локалитет со приватни сместувачки капацитети е локалитетот Двориште, каде се наоѓа Вила „Бела Вода“ со вкупно 20 легла. Населбата се наоѓа на границата на планините Малешевски и Огражден. Во населба има викенд куќи изградни и од жители на соседните општини: Струмица, Ново Село, Босилово и други. Исто така во село Владимирово има два угостителски објекти: „Ан на Мегдан“ со можност за сместување на гости и ресторан „Текила“.

Угостителски објекти

Крушево	Берово
Покрај хотелите во градот постојат уште <u>над 20 угостителски објекти</u>, слаткарници, кафеани, бифиња и др. Ресторани во Крушево: Ресторан „Шапе“, Пицерија „Скар“, пицерија „Ала Игор“, гостилница „Марчело“, Ресторан „Скаут“, Етно гостилница, Пица ресторан „Рома“, Крушевска одаја и др. Пабови “Old Shhool - Republic, Клуб “Планет“, Snow Kitchen & Bar и др.	По втората светска војна работеле кафеаните „Крст“ и „Солун“ (основана во 1948 година во склоп на Здружниот дом „Искра“ - од Берово), од 1968 година работи и ресторан „Мрс“ (1968), па „Авала“ како и мотел „Пролет“, „Рефреш“, „Ливе БС“, „Ексклузив“, „Сити паб“, Бифе „Центар“, Бар „Ла Мираж“, дискотека „Калипсо“ <u>Денес Бројот на угостителски објекти во Берово е околу 20</u>, и тоа: ресторан „Манастир“, „Кристина“, „Дионис“, „Карадак“, „Ан на Мегдан“, „Ловен Дом“, „Ристово Меанче 2“, „Бела Вода“, Ресторан-кафеана „Солун“, Бифе „Златно Пиле“, Ресторан „МРС“, „Чардак“. Кафулиња во Берово се: „Фешн“, „Рефреш“, „Ливе БС“, „Ексклузив“, „Сити паб“, Бифе „Центар“, Бар „Ла Мираж“, дискотека „Калипсо“.

Извор: Димитров, В. Никола и Вељанов, Трајан (2017), Од анови до хотели од меани до рестроани, УГД, Штип; Статистички годишњак, Краљевина Југославија, Књига 8, 1938, Књига 9, 1939, Књига 10, 1940). Точковски, Владимир (1973) Крушево, Географски видик, Скопје, стр.119-128; Васил Нетков, (1970) Малешеве, Географски видик, кн. 1, Скопје, стр. 162-173) (стр.173); Никола Панов (1999), Македонија - земја на туризмот, ДИД „ИНА – КОМЕРЦ, Скопје, стр. 308 ; <https://krusevo.gov.mk/> ; <https://www.montanapalace.com/> ; <https://panoramaspa.mk/en/> ; <https://berovo.gov.mk/kategorizirani-objekti/> превземено на 03.05.2024 <https://berovo.gov.mk/> ; <https://kajak.mk/smestuvanja/0b0c9d6a-berovski-region> ; <https://kajak.mk/smestuvanje/285fc0c8-apartmani-vo-krushevo> ; <https://www.google.com/search?q=берово+сместување> ; <https://www.google.com/travel/search?q=крушево%20сместување&g2lb>

3. Туристички паралели на комуникативните мотивски фактори

Табела 8. Комуникативни мотивски фактори

КОМУНИКАТИВНИ МОТИВИ	
К Р У Ш Е В О	Патишта
	-Регионален пат Р1306, 51,1 км (Прилеп - врска Р1303 - Кривогаштани - Крушево - Сладуево - врска Р1305) -Регионален пат Р2337, 35,1 км (Крушево - врска Р1306 - Пуста Река - Прострање - врска Р1305) -Локални патни правци до селата во општината -Регионален пат Р1302, 84 км (Делчево - Пехчево - Берово - Дабиле - врска со А4) -Регионален пат Р1310, 66,3 км (Радовиш - Подареш - Владимирово - Берово - врска со Р1302 - г.п. Клепало со Бугарија, не е во функција) -Локален патни правци до селата во општината.
Б Е Р О В О	Друга комуникативна туристичка инфраструктура
	-Ски центар „Станич“ од 1974 година -Жичара (618 метри со капацитет од 700 скијачи на час) -Повеќе ски патеки -Два ски лифта -Ски школи -Планинарски патеки (3 со вкупна должина од 32 км) -Велосипедски патеки (вело - спорт со 4 велосипедски патеки од Крушево кон: манастирот Св. Преображение и врвот Мусица, Мечкин Камен, Ски центарот Станич и манастирот Св. Спас, во должина од 42 км). -Болдеринг -Палаглајдерско и змејарско полетиштена Мечкин Камен, на 1400 мнв. Ова полетувалиште се смета за едно од најдобрите во светот. Светско првенство во палаглајдерство и меѓународен светски натпревар во змејарство. -Кратки ски патеки (не се во функција) -Планинарски патеки (6 патеки кон Беровско Езеро, Абланица, и Малешевски Планини, со вкупна должина од 45 км) -Велосипедски патеки (8 патеки од Берово кон Беровско Езеро, кон Пехчево, кон туристичка населба Абланица, кон граничен премин Клепало, со вкупна должина од 100 км) -Ендуро патека (70 км низ Малешевија) -Дип ОффРоад патека

Извор: [https://mk.wikipedia.org/wiki/Патишта во Македонија](https://mk.wikipedia.org/wiki/Патишта_во_Македонија) ; <https://berovo.gov.mk/> ; <https://krusevo.gov.mk/>

4. Туристички паралели на туристичките движења

Крушево има долга традиција за прием на гости - подоцна туристи. Така, уште во 1926 година доаѓаат првите гости во детското одморалиште „Шула Мина“. Подоцна, во триесеттите години се гради и прв хотел „Кошку“, а гости примаат и повеќе куќи во градот. Први статистички податоци за туристи во Крушево датираат од 1937-1939 година. (Статистички годишник на Кралство Југославија, 1938-1940)

Така во 1937 година, во Крушево престојувале 650 гости кои реализирале 11874 ноќевања со висок просек на престој од 18 дена на турист. Во 1938 година 496 туристи кои оствариле 9261 ноќевања (ист просек од 18 дена). Во 1939 година во Крушево престојувале 639 туристи кои реализирале 7440 ноќевања (просек од 11 дена). Крушево во тој период е третирано како климатско планинско место - леčiliште, со организиран престој на туристи од сите краеве на Кралството Југославија. По втората светска војна, со градбата на првите хотели („Илинден“ во 1947 г. и „Панорама“ во 1949 г. посетеноста се зголемила на над 2000 туристи со реализирани

околу 10.000 ноќевања. Во 1972 година во Крушево регистрирани се 4300 посетители кои оствариле над 15.000 ноќевања. (Точковски, В., 1973).

Во 1974 година во функција е пуштен и трет хотел „Монтана“ со што и посетеноста значително се зголемува на 10.000 туристи со околу 34.000 ноќевања. Вистински туристички развој на Крушево се случува од осумдесеттите години на минатиот век па наваму. Крушево во 1996 година имало 28 дуќани и 777 легла, туристи 11.722 (од кои 11406 домашни и 316 странски), остварени ноќевања 32.456 (од кои 31899 домашни и 557 странски). Максимална туристичка посета Крушево има во 2013 година од 33.539 туристи кои оствариле 65.750 ноќевања. (Види: Табела 9.)

Во Берово во 1968 година го посетиле 1481 туристи од кои 14 странци. (Нетков, В., 1970). Во Берово во 1974 година, имал 19 дуќани, 85 легла, и било посетено од 2149 туристи од кои 37 странски, реализирани се 3931 ноќевања од кои 55 странски. Во Берово, во 1980 имал 26 дуќани, 174 легла, било посетено од 4487 туристи, од кои 113 странски, реализирани се 1086 ноќевања од кои 597 странски. Во Берово во 1994 година имало 39 дуќани, 105 легла, градот бил посетен од 2751 турист, од кои 2517 домашни, и биле реализирани 6769 ноќевања, од кои 6169 домашни. Вистински туристички развој на Берово се случува од 2010 година наваму. Максимална туристичка посета Берово има во 2018 година од 14.190 туристи кои оствариле 25.237 ноќевања. (Табела 9.)

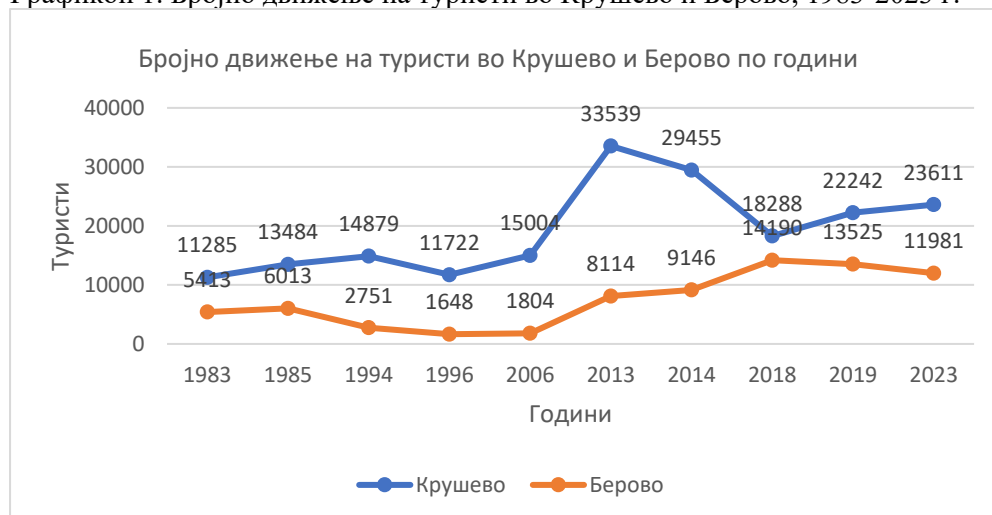
Табела 9. Туристички движења во Крушево и Берово за годините 1982, 1983, 1985, 1994, 1996, 2006, 2013, 2014, 2018, 2019 и 2023 г.

Година	КРУШЕВО			БЕРОВО			Година
	Туристи			Туристи			
	Вкупно	Домашни	Странски	Странски	Домашни	Вкупно	
1982	16431	14514	1917	126	5014	5140	1982
1983	11285	10241	1044	131	5282	5413	1983
1985	13484	12802	682	63	5950	6013	1985
1994	14879	14602	277	234	2517	2751	1994
1996	11722	11406	316	138	1510	1648	1996
2006	15004	13747	1257	278	1526	1804	2006
2013	33539	30284	3255	2238	5876	8114	2013
2014	29455	25770	3685	3008	6138	9146	2014
2018	18288	15823	2465	4609	9581	14190	2018
2019	22242	19876	2366	5442	8083	13525	2019
2023	23611	20920	2691	3292	8689	11981	2023
Година	КРУШЕВО			БЕРОВО			Година
	Ноќевања			Ноќевања			
	Вкупно	Домашни	Странски	Странски	Домашни	Вкупно	
1982	49488	46456	3032	726	19994	20720	1982
1983	37438	35612	1826	1089	8222	9311	1983
1985	36938	35639	1299	114	8304	8418	1985
1994	39543	38957	586	600	6169	6769	1994
1996	32456	31899	557	524	4856	5380	1996
2006	41368	34157	7211	623	3062	3685	2006
2013	65750	51544	14206	4433	9778	14211	2013
2014	60964	44103	16861	5525	10986	16511	2014
2018	51526	41801	9725	7562	17675	25237	2018
2019	56660	48957	7703	9052	13990	23042	2019
2023	53284	43785	9499	5313	15362	20675	2023

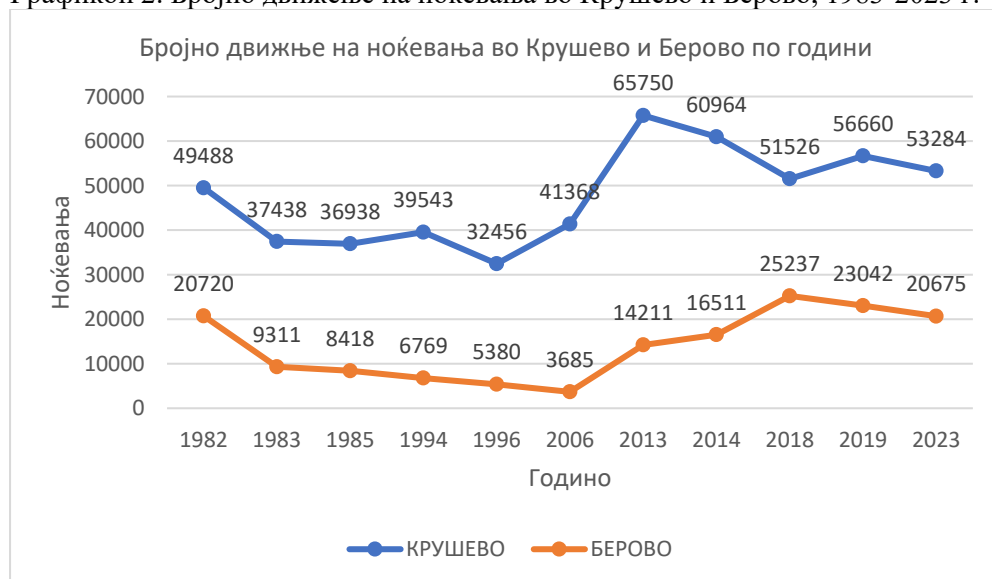
Извор. Државен завод за статистика: Статистички годишник на Република Македонија за 1983, 1984, 1986, 1995 и 1997 година.

https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TurizamUgostitel_Turizam_TuristiNokeva_nja/175_Turizam_Op_00_10_BrTurNok_mk.px/ ;
https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TurizamUgostitel_Turizam_TuristiNokeva_nja/125_Turizam_Op_BrTurNok_ml.px/

Графикон 1. Бројно движење на туристи во Крушево и Берово, 1983-2023 г.

Графикон 2. Бројно движење на ноќевања во Крушево и Берово, 1983-2023 г.

Туристичкиот развој на Крушево и Берово најдобро се согледува преку споредбена анализа на нивното учество во планските региони и во вкупното туристичко движење во РС. Македонија. Така, источниот регион во вкупното туристичко движење учествува со 2-3%, пелагонискиот со 4-10%. (Види: Табела 10).

Табела 10. Туристички движења во Источен и Пелагониски плански регион и нивно учество во вкупното, за 2006, 2013, 2014, 2018, 2019 и 2023 години.

Година	Подрачје	Туристи			Проценти		
		Вкупно	Домашни	Странски	Вкупно	Домашни	Странски
2006	Вкупно РМ	499473	297116	202357	100	100	100
	Источен	12021	8942	3079	2,41	3,01	1,52
	Пелагониски	51970	39498	12472	10,40	13,29	6,16
2013	Вкупно РМ	701794	302114	399680	100	100	100
	Источен	20747	13582	7165	2,95	4,49	1,79
	Пелагониски	70312	49635	20677	10,02	16,43	5,17
2014	Вкупно РМ	735650	310336	425314	100	100	100
	Источен	23035	14306	8729	3,13	4,61	2,05
	Пелагониски	65527	44533	20994	8,91	14,35	4,93
2018	Вкупно РМ	1126935	419590	707345	100	100	100
	Источен	34354	20490	13864	3,05	4,88	1,96
	Пелагониски	70798	38789	32009	6,28	9,24	4,52
2019	Вкупно РМ	1184963	427370	757593	100	100	100
	Источен	32077	17657	14420	2,70	4,13	1,90
	Пелагониски	72833	42168	30665	6,14	9,86	4,04
2023	Вкупно РМ	1168730	434591	734139	100	100	100
	Источен	23304	14187	9177	1,99	3,26	1,25
	Пелагониски	57011	36022	20989	4,88	8,29	2,85

Извор. Државен завод за статистика на Р.С. Македонија.

https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TirizamUgostitel_Turizam_TuristiNokevanja/175_Turizam_Op_00_10_BrTurNok_mk.px/ ;

https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TirizamUgostitel_Turizam_TuristiNokevanja/125_Turizam_Op_BrTurNok_ml.px/

Во 2013 година Пелагонискиот регион бил посетен од 70312 туристи од кои најмногу го посетиле и престојувале во Крушево 33539 или 47,7%, (Види: Табела 11) (потоа следи Битола 27245 туристи или 38,75% и Прилеп 4685 или 6,66% и др.). (ДЗС, 2014) Само во 2018 година Битола ја посетиле 35023 туристи или 49,46%, а Крушево 18288 туристи или 25,83%. (ДЗС, 2019)

Крушево најповеќе е посетуван во зимски период за скијање (декември, јануари), дочек на Нова Година и верскиот празник Божик, а во лето (особено во јули и август месец) во пресрет и за време на државниот празни Илинден (02.08.), како и за време на викенди и државни празници.

Во 2013 година Источниот регион бил посетен од 20747 туристи, од кои најмногу го посетиле и престојувале во Берово 8114 туристи или 39,1%, (Види: Табела 11) (потоа следи Штип 6888 туристи или 33,20%, Кочани 3435 или 16,55% и др.). (ДЗС, 2014)

Берово повеќе е посетувано во текот на летниот период и за време на викенди и државни празници, а особено за време на верскиот празник Успение на Пресвета Богородица (28.08).

Од статистичките податоци се гледа дека Крушево и Берово се топ еден туристичка дестинација во Пелагонискиот и Источниот плански регион. Со што се потврдува правилно поставување на хипотезата за истражување на туристичките паралели на Крушево и Берово.

Табела 11. Туристички движења во Источен и Пелагониски плански регион и учество на Крушево и Берово во истите, за 2006,2013,2014,2018,2019 и 2023 г.

Година	Подрачје	Туристи			Проценти		
		Вкупно	БЕРОВО	КРУШЕВО	Вкупно	БЕРОВО	КРУШЕВО
2006	Вкупно РМ	499473	1804	15004	100	0,36	3,00
	Источен	12021	1804	/	100	15,00	/
	Пелагониски	51970	/	15004	100	/	28,87
2013	Вкупно РМ	701794	8114	33539	100	1,15	4,78
	Источен	20747	8114	/	100	39,11	/
	Пелагониски	70312	/	33539	100	/	47,70
2014	Вкупно РМ	735650	9146	29455	100	1,24	4,00
	Источен	23035	9146	/	100	39,70	/
	Пелагониски	65527	/	29455	100	/	44,95
2018	Вкупно РМ	1126935	14190	18288	100	1,26	1,62
	Источен	34354	14190	/	100	41,30	/
	Пелагониски	70798	/	18288	100	/	25,83
2019	Вкупно РМ	1184963	13525	22242	100	1,14	1,88
	Источен	32077	13525	/	100	42,16	/
	Пелагониски	72833	/	22242	100	/	30,54
2023	Вкупно РМ	1168730	11981	23611	100	1,02	2,02
	Источен	23304	11981	/	100	51,41	/
	Пелагониски	57011	/	23611	100	/	41,41

Извор. Државен завод за статистика на Р.С. Македонија.

https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TirizamUgostitel_Turizam_TuristiNokevanja/175_Turizam_Op_00_10_BrTurNok_mk.px/ ;

https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TirizamUgostitel_Turizam_TuristiNokevanja/125_Turizam_Op_BrTurNok_ml.px/

ДИСКУСИЈА

Крушево и Берово како туристички дестинации имаат многу сличности, разлики и специфики. Во овој дел таксативно ќе ги изнесеме овие туристички карактеристики за двата града.

1. Туристички сличности меѓу Крушево и Берово

ТУРИСТИЧКИ СЛИЧНОСТИ	
К Р У Ш Е В О	-Бушева Планина за Крушево, Малешевски Планини за Берово
	-Двете места имаат пријатни климатски услови „планинска воздушна бања“
	-Крушевско Езеро и Беровско Езеро (вештачки акумулации)
	-Крушево и Берово имаат туристичка традиција
	-Крушево од средината на триесеттите години на минатиот век било третирано како климатско планинско место - лечилиште туристичко место, а во тој период во
	Берово престојувале болни што имале потреба од климатско лечење.
	-Урбан и планински туризам
	-Авантуристички туризам (планинарство, велосипедизам, трчање...)
	-Училиштен туризам
	-Прослава на историски настани (Илинденско востание, 1903 г., во Крушево, Разловечко востание 1876 г. во Берово и други историски настани)

Б
Е
Р
О
В
О

- Повеќе музеи во Крушево, и Музеј на град Берово
- Значајни историски личности: Никола Карев - претседател на Крушевската република; Димитар Поп Георгиев Беровски - водач на Разловечкото востание и началник на штабот на Македонското или Кресненското востание
- Прослава на верски празници: во Крушево - Илинден, Св. Спас, Св. Никола, Св. Преображение и др.; во Берово - Илинден, Св. Богородица, Св. Архангел Михаил и други.
- Разни манифестации и настани

Генерално двете подрачја имаат пријатни климатски услови за престој и посета во текот на целата година. Во зима погорни терени за зимски спортови - скијање, санкање и одмор (Крушево, ски центар „Станич“) и патеки за скијање и санкање со ски лифт (Берово - туристички комплекс „Малешево“), а во лето за одмор и рекреација и тоа прилагодувајќи се на потребите и желбите на гостите. Двете места имаат карактеристики на планинска воздушна бања - климатско лечење и езерско летување (Крушевско Езеро и Беровско Езеро).

2. Туристички разлики меѓу Крушево и Берово

ТУРИСТИЧКИ РАЗЛИКИ

К Р У Ш Е В О	-Во Малешевија има Мелови, интересни геоморфолошки форми -Во Берово и Малешевија има повеќе водопади. -Во Крушево се практикува ски туризам (Ски центар Крушево - „Станич“) -Во Крушево се практикува палаглајдерски, змејарство, болдеринг, кајак на мирни води и други форми на авантуристички туризам -Во близина на Берово, во подножјето на Малешевски Планини има туристичка населба „Абланица“ со повеќе сместувачки капацитети за туристи. -Во близина на Берово, покрај Беровско Езеро има повеќе сместувачки капацитети за туристи -Во близина на Берово се наоѓа граничен премин „Клепало“ со соседна Бугарија. -Во Берово, Ендуро патека (70 км низ Малешевија) -Во Берово - туристичкиот комплекс „Малешево“ имаше патеки за скијање и санкање со ски лифт, денес овај комплекс не е активен.	Б Е Р О В О

3. Туристички специфики на Крушево и Берово

ТУРИСТИЧКИ СПЕЦИФИКИ

К Р У Ш Е В О	-„Мечкин Камен“, едно од најдобрите светски локации за полетување со палаглајдер и змеј -Архитектура во Крушево -Гастрономски специјалитети во Крушево -Гастрономски специјалитети во Берово -Традиционални занаети -Традиции на Власите во Крушево -Традиции на Малешевските населбите во Берово и Пехчево -Можности за ловен туризам во Малешевски Планини - Берово и Бушева Планина - Крушево	Б Е Р О В О

ЗАКЛУЧОК

Генерален заклучок за Крушево и Берово е следен. Станува збор за два града кои туристички имаат традиција, имаат повеќе сличности, но и разлики и специфичности во туризмот. Двата града се важни туристички дестинации во РС. Македонија. Берово како туристичка дестинација доминира во Источниот плански регион, а Крушево доминира во Пелагонискиот плански регион. Просторот на двете општини имаат услови за развој и на други

алтернативни форми на туризам - рурален, религиозен итн. Тоа значи, дека Берово и Крушево имаат реални перспективи за уште поголем туристички развој.

ЛИТЕРАТУРА

- Група автори (2001): Национална географија за втора година реформирано гимназиско образование, Просветно дело, Скопје,;
- Драган Колчаковски, (2022) Физичка географија на Македонија, Скопје;
Биодиверзитетот на малешевски планини, Штип, 2013 г.,
Ангел Лазаревски (1993): Климата во Македонија, Скопје, Управа за хидрометеоролошки работи, Статистички годишник на Република Македонија, 2013,
Михајло Зиков (1997): Влијанието на Средоземното Море врз климата во Република Македонија,
Никола В. Димитров и Цане Котески (2015): Туристичка географија, УГД, Штип,
Илија Петрушевски, Благоја Маркоски (2014) Реките во Република Македонија, Геомап, Скопје,
Драган Василевски (1995): Класификација на езерата во Република Македонија, според начинот на постанок на езерскиот басен, Географски разгледи, Кинга 30, Институт за географија, Скопје.
[Митко Панов \(1976\) Географија на СР Македонија, Скопје;](#)
[Александар Стојмилов \(2003\) Физичка географија на Р. Македонија, ПМФ, Скопје;](#)
[Никола В. Димитров \(2021\) Планински туризам, УГД, Штип;](#)
Македонска енциклопедија, книга 1 и 2, (2009) МАНУ, Скопје
Јелена Павловска, Наташа Никифоровиќ и Огнен Коцевски (2011). Валентина Божиновска (уред.). *Карта на верски објекти во Македонија*. Менора - Скопје: Комисија за односи во верските заедници и религиозните групи.;
Никола, В. Димитров и Трајан, Вељанов (2017), Од анови до хотели од меани до ресторани, УГД, Штип
Статистички годишњак, Краљевина Југославија, Књ.8, 1938, Књ.9, 1939, Књ. 10, 1940
Точковски, Владимир (1973) Крушево, Географски видик, Скопје
Васил Нетков, (1970) Малешево, Географски видик, кн. 1, Скопје
Никола Панов (1999), Македонија - земја на туризмот, ДИД „ИНА – КОМЕРЦ, Скопје
Државен завод за статистика: Статистички годишник на Република Македонија, 1983, 1984, 1986, 1995,1997 година.

Интернет страни:

- <https://berovoadventure.com/category/berovo-malesevija/prirodni-znamenitosti/>
http://macedonia.kroraina.com/mak_enc/encyclopaedia_macedonica_1.pdf.2.pdf
https://mk.wikipedia.org/wiki/Крушевски_крст
<https://krusevo.mk/mk/explore>
<https://krusevo.mk/mk/explore/manastir-sveto-preobrazenie>
<http://www.mpc.org.mk/mpc/se/berovom.asp>
<https://berovo.gov.mk/>
<https://macedonia-timeless.com/mac/gradoviregioni/gradovi/berovo/>
<https://krusevo.gov.mk/>
<https://krusevo.mk/mk/fakti-za-krusevo>
<https://macedonia-timeless.com/mac/gradoviregioni/gradovi/krusevo/>
<https://www.montanapalace.com/>
<https://panoramaspa.mk/en/>
<https://berovo.gov.mk/kategorizirani-objekti/>
<https://berovo.gov.mk/>
<https://kajak.mk/smestuvanja/0b0c9d6a-berovski-region>
<https://kajak.mk/smestuvanje/285fc0c8-apartmani-vo-krushevo>
<https://www.google.com/search?q=берово+сместување>
<https://www.google.com/travel/search?q=крушево%20сместување&g2lb>
https://mk.wikipedia.org/wiki/Патишта_во_Македонија
<https://berovo.gov.mk/>
<https://krusevo.gov.mk/>
https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TirizamUgostitel_Turizam_TuristiNokevanja/175_Turizam_Op_00_10_BrTurNok_mk.px/ ;
https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TirizamUgostitel_Turizam_TuristiNokevanja/125_Turizam_Op_BrTurNok_ml.px/